

מסורת הש"ס

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מ.מ.

עין משפט
גור מצוה

א כ א מ"י פ"ב מה' בית
הבחינה הל' י' סג
עשין קסג:
ס ב מ"י סס הלכה יא:
ס ב ג מ"י סס הלכה יב:

רבינו הגנאל

תניא אמר ר' אליעזר בר'
צדוק לול קטן היה בין
כבש למזבח במערבו של
כבש, פרחי כהונה אחת
ולשבעים שנה יורדין שם
ומלקטין משם יין קרוש
הדומה לעיגול דבילה
ושרופין אותו בקרוש. שני
בקרוש הסך,

של מנחה כו'. להכי אין כשר לעבודה של המנחה שאין לו קרן
וכשב יוסד וריבוע פסול לעבודה הכי גרסינן. קרן אכן אמה על אמה
זרום אמה לכל קרן יוסד דהיינו אמה כניסה ראשונה וריבוע שאינו
מריבוע אם חסר אחד מכל אלו פסול. וטעמא אמר רב הונא בשמיטת

א"י שכל מזבח שאין לו לא כבש ולא קרן ולא יסוד ולא ריבוע פסול לעבודה רבי יוסי בר יהודה אומר אף הסוכב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שיתין מששת ימי בראשית נבראו שנאמר החמוקי ורביך כמו חלמים מעשה ידי אמן חמוקי ורביך אלו השיתין כמו חלמים ששמחוללין ויורדין עד התהום מעשה ידי אמן זו מעשה ידי אומנותו של הקב"ה תנא דבי ר' ישמעאל בראשית אל תיקרי בראשית אלא ברא שית תניא ר' יוסי אומר שיתין מחוללין ויורדין עד תהום שנאמר אשירה נא לידדי שירת דודי לכרמו כרם היה לידדי בקרן בן שמן ועוקהו ויסקלהו ויטעהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויטעהו שורק זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מזבח וגם יקב חצב בו אלו השיתין תניא א"ר אלעזר בר צדוק לול קטן היה בין כבש למזבח במערבו של כבש ואחת לשבעים שנה פרחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין קרוש שדומה לעיגול דבילה ובאין ושורפין אותו בקרושה שנא' בקדש הסך נסך שכר לה' כשם

אזימים סב, א) [סוס] משינה ס) [סוס] משינה ס) [סוס] משינה
ד) יא: [מוספתא] משינה
פ"א ה"י"א, ד) ע"י לקמן ג.
ר"ש" ד"ה גשפ, א) [מנחות 5:] א) ו' ליל ששקטס יע"ב, א) [מעניי
גנ, א) ויע"פ מוספות
ע"ז סג: ד"ה גשבו
ומוספות גיטין סח. ד"ה
איכא ומוספות זכמים נד:
ד"ה אזניס ומוספות חולין
י"ט. ד"ה ובהנא,

תורה אור השלם

- מה יפו פעמיו
בנעליים בת נדיב חמוקי
יריבין כמו חלמים
מעשה ידי אמן:
שיר השירים ד ו
2. בראשית ברא אלהים
את השמים ואת
הארץ. בראשית א א
3. א) אשירה נא לידדי
שירת דודי לכרמו כרם
היה לידדי בקרן בן
שמן: (ב) ועוקהו
וויסקלהו ויטעהו שורק
והבן מגדל בתוכו וגם
יקב חצב בו ויקי לעשות
ענבים ויעש באששים:
ישעיהו ה א-ב
4. ונסכו רביעת הדין
לכבש האחך בקדש
הסך נסך שכר ליה:
במדבר כח ד

לעזי רש"י

פושטי"ן (פושטי"ן), נמכה.

לקבול על זאת: שירת דודי לכרמו. על כרמו: כרם היה לידדי
בקרן בן שמן. בארץ ישראל זוית השמיה מכל הארצות: ויעוקהו.
זנה להם ערים זנורות מוקפות דלמים וזרית כטענת דמתרגמינן
עוזקא (שמות כה): וויסקלהו. כאלם המפנה אזניים מחרמו כלומר
פינה האומות מפניהם שלא יצבו בארצם פן יחתיאו אותם: ויעטבו
שורק. נטעו גפנים משובחות ולא זמורה אלא שרשין עלמן זה בית
המקדש שהוא שורשן ועיקרן ששמצבם לפני המקום: ויבן מגדל
בצומו זה מזבח. העשוי כמגדל עז: וגם יקב חצב בו. בצומו
מגדל. יקב הוא צור חפור וכן עד יקבי המלך (זכריה יד) בית שיחא
דמלכא לשון שיח ומערה פושטי"ן בלע"ז: לול. ארובה שהיא מלמעלה
לנטעה: בין כבש למזבח. הכבש ארכו ל"ב ומשפע ועולה ט' אמות
עד ששה למזבח ולא היה ראשו מחובר למזבח אלא אור מעט
המסקי שנית כדאמר בזכמים (דף קד). ועשית עלותיך הכשר
והדס סה דהם זוריקה אף צבר זוריקה הא למדת אור יש בין כבש
למזבח ואותו אור קרוי בין כבש למזבח ולול היה בצומו אור בעערבו
של כבש בשמונה אמות מערבית של כבש שהכבש רחבו ט"ז אמה
ממורה למערב ואותו חלל שהנסכים יורדין לתוכו שהן נעשין זרומית
מערבית של מזבח ומוקף ארבע מחילות עד קרקעיתו וקרקעיתו של
רפת שייש ואין היין נבלע שם וכל נסכי יין של כל השנה יורדין שם.
והאי תנא לית ליה שהיו שיתין יורדין עד תהום והכי אמרינן לקמן וע"ז
לית ליה ופליג אדרבנן: פרחי כהונה. ילדים כהנים: יין קרוש.
שנעשש וקרוש: ושורפין אותו בקדושה. במקום קדוש בעורה ומתוך
השיתין מוליאין אותו שלא יתמלאו השיתין מן הנסכין שכל קרבנות
הזבור והיחיד טעונין נסכים חוץ מחטאת ואשם (שורפין אותם שאסורין
זנהא דקדש הוא: שנאמר בקדש הסך. הקיש שריפה לניסוח:
מה

ניתברנינהו אזניים שלמות אמר רחמנא נסרינהו פ" לעשות בלא פגימות
לא תניף עליהם צרול כתיב וא"ת וליעבדו על ידי שמיר דבצית
שני הוה שמיר כדמוכח במסכת סוטה כ"ג ע"ג ערופה (דף מח).
דקאמר משמתו נציאים הראשונים צטלו אורים ותומים משחרב בית
המקדש צטלו שמיר והיינו בית שני דאי בית ראשון ליערביניהו משחרב
בית המקדש צטלו אורים ותומים ושמיר דמשמתו נציאים הראשונים
היה חורבן הצית כדתיבא בגמ' משחרב בהמ"ק צטלו אורים ותומים
והיינו בית ראשון דחמשה דברים חסר בית שני מבית ראשון כדתיבא
ביומא (דף קא): אלא צטל השמיר היינו לאחר בית שני וכן הא דקאמר
רשב"א התם משחרב בהמ"ק ניטל טעם הפירות מסתמא לאחר חורבן
בית שני קאמר שחרב בימיו תדע דאשכחן צבית שני שהיו פירות
מתברכין בימי שמעון בן שטח (שנעשין חטין ככליות של שור הגדול
ועוד יש להביא ראיה דהוה שמיר צבית שני מעוצדא דלמא בן נמינה
דפ"ר לקדושין (דף קג). ודפ"ב דע"ז (דף גג: סה) שנקשו ממנו חכמי
ישראל אזניים לאכוד ואזני אפוד צבו שמיר דקאמר ר' נחמיה פ' עגלה
ערופה (סוטה מח): כדכתיב במלואותם ואפי' ר' יהודה דפליג עליה ואמר
שמיר שבו זנה שלמה את בהמ"ק מודה נמי דלזני אפוד צבו שמיר
כדמוכח פ' מי שאחזו (גיטין סח. וסו) ג"כ צנין בהמ"ק שעשה שלמה
דקאמרין יחי נעבד איכא שמיר דאיייתי משה לאזני אפוד וההיא על
כרחן רבי יהודה היא דלר' נחמיה לא הוה שמיר לבית המקדש ועוצדא
דלמא בן נמינה צבית שני הוה דקאמרין התם לשנה נולדה לו פרה
אלומה בעדרו ושצע פרות היו הראשונה שעשה משה שניה שעשה
עזרא כדתיב במסכת פרה (פ"ג מ"ה) וכיון שהיה שמיר צבית שני
כדפרישית אמאי גזוים בית חשמונאי וי"ל שמיר אין עושה אותן שלמות
שלא תחגר בה לפורן וא"ת א"כ היאך צנו את המזבח דלא אפשר
לומר שהיה מתקן מצחון ומכניסו מצפניה דאפילו ר' האי גויגא במזבח
אין אמה צונה גזית צו אין אמה צונה גזית צוהיכל וצקודש הקדשים ומה
אזי מקיים ומקבוצ הגרזון וכל כלי צרול לא נשמע צבית בהצנותו צבית אינו נשמע אלאמא צומוה אפילו צחוץ אינו נשמע וכן יסד רבינו אליהו
הוקן באזהרת אמת יהגה מיכי אזני מזבח חוץ ובר כן נגזרו והיינו יולין לחלק בין קודם שהוקדשו אזניים למזבח לעדון חולין לאחר
שהוקדשו אצל אין לר"ך דמשמע צ' איזוהו מקומן (זכמים גז. וסו) צבנו אותו בצאנדים החלוקות כגון חלוקי אזניים מן הנמל שצחול הים וצחול
הים נצראו חלקות מששת ימי בראשית ומיהו קשה דגזי צית המקדש כתיב אכן שלמה מסע נבנה ואמר ר' יהודה דהוה שמיר לצבהמ"ק):
א"ר תיקרי בראשית א"א ברא שית. האי תנא ור' יוחנן סכרי מששת ימי בראשית נצראו אצל איך תנא דדרייט וגם יקב חצב לית ליה דמההוא
קרא דריש מזבח ושיתין למזבח צדי אדם הוה וצמילתיה גרסינן ועליו כרה דוד ומיהו קשה דר' יוחנן אצ"ה יוחנן דהכא סכרי מששת
ימי בראשית נצראו דדריש מעשה ידי אמן מעשה אומנותו של מקום ולקמן בצרכי החליל (גו). א"ר יוחנן צשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא
ושמא אמוראי נינהו אליעזר דר' יוחנן: ויטענהו שורק זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מזבח וגם יקב חצב בו א"ל השיתין.
קך כחו צכל הספרים וזה גרסת הקוט"א אצל בתוספתא גרים ויבן מגדל מצומו זה היכל וגם יקב חצב בו זה מזבח וקרי למזבח
יקב לפי שמנסכין עליו את היין שמוזיאין מן היקבים ומירבויאל דגס דרשין שיתין: